

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 20. VI. 2014

I.604.10.2014.AKB/JZ

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu RP
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Szanowne Pani Marszałek

Dnia 2 kwietnia 2014 r. obchodziliśmy siedemnastą rocznicę uchwalenia przez Zgromadzenie Narodowe obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skłania to do refleksji na temat konieczności podjęcia przez ustawodawcę szeregu działań mających na celu właściwe zagwarantowanie korzystania z ustanowionych przez ustawę zasadniczą praw. **W szczególności chciałabym zwrócić uwagę na problematykę konstytucyjnego prawa petycji.** Ta istotna kwestia oczekuje bowiem nadal, mimo upływu tak długiego czasu, na skuteczne i kompleksowe uregulowanie ustawowe.

Art. 63 Konstytucji RP stanowi o prawie każdego do składania petycji w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Rozwiązanie to posiada długą tradycję i jest bardzo pozytywnie oceniane. Postrzegane jest bowiem jako powszechna, dogodna forma ochrony praw i interesów jednostki, zarówno własnych, jak i cudzych. Jako prawo polityczne, prawo petycji powinno umożliwiać jednostkom współdziałanie w wypełnianiu funkcji publicznych.

Zgodnie z regulacją zawartą we wspomnianym art. 63 Konstytucji RP, tryb rozpatrywania petycji, skarg i wniosków, powinna regulować ustawa.

Obecnie jednak wyłącznie kwestie dotyczące wniosków i skarg zostały uregulowane wyczerpująco w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.; dalej jako: k.p.a.) w Dziale VIII „Skargi i wnioski” (art. 221 i następne). Szczegółowe postanowienia dotyczące trybu postępowania dotyczącego przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków reguluje również rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 roku w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz. U. Nr 5, poz. 46). Warto zauważyć, że wspomniany art. 221 k.p.a. stanowi w § 1, że „zagwarantowane każdemu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo składania petycji, skarg i wniosków do organów państwowych, organów jednostek samorządu terytorialnego, organów samorządowych jednostek organizacyjnych oraz do organizacji i instytucji społecznych realizowane jest na zasadach określonych przepisami niniejszego działu”, zaś § 2 „petycje, skargi i wnioski mogą być składane do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej”. Z kolei § 3 tego przepisu określa, że „petycje, skargi i wnioski można składać w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą”. Podkreślić należy, że kwestie szczegółowe odnoszące się do petycji (w odróżnieniu od skarg i wniosków) nie zostały ustawowo określone.

Wbrew więc wyraźnej delegacji zawartej w Konstytucji RP prawo petycji nie zostało szczegółowo uregulowane w drodze ustawowej, co stanowi poważne zaniedbanie ustawodawcy w zakresie realizacji uprawnień obywateli. Zwracała na to uwagę doktryna prawa, jak również instytucje państwowe oraz organizacje pozarządowe. Rzecznik Praw Obywatelskich na przestrzeni ostatnich kilku lat wielokrotnie sygnalizował problem braku właściwej regulacji ustawowej w zakresie prawa do składania petycji, m.in. w wystąpieniu do Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 marca 2008 r., wystąpieniu do Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP z dnia 16 sierpnia 2010 r. oraz do Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu RP z dnia 9 lutego 2011 r.

Z satysfakcją przyjąłam więc informację o inicjatywie podjętej przez Senat RP, mającej na celu ustawowe uregulowanie kwestii prawa petycji. Działanie takie zasługuje, w moim przekonaniu, na szczególne uznanie i poparcie. Pojawiła się bowiem realna szansa na stworzenie zasad i trybu funkcjonowania tej ważnej instytucji.

Propozycja Senatu RP przewiduje uregulowanie prawa petycji w osobnym akcie prawnym, jakim ma być ustawa o petycjach. Dostrzegam pozytywne aspekty takiego rozwiązania, m.in. podkreślenie i wyeksponowanie doniosłości prawa petycji oraz jego wyjątkowego charakteru – odmiennego od instytucji skargi i wniosku, a także zwiększenie jego powszechności. Jednocześnie uważam, że aby projektowana ustawa stanowiła skuteczną gwarancję wypełniania prawa do składania petycji, musi być ona z jednej strony możliwie jasna, ale z drugiej również samodzielna i wyczerpująca.

Pragnę wyrazić nadzieję, że zainicjowany przez Senat RP proces legislacyjny zakończy się w najbliższym czasie skutecznym przyjęciem przez Sejm RP, oczekiwanej od lat ustawy regulującej problematykę prawa petycji. **Uważam, że właśnie petycja może stać się skutecznym narzędziem służącym przełamaniu kryzysu zaufania wobec instytucji publicznych.** Jest to bowiem instrument, który odpowiednio skonstruowany, pozwoli obywatelom oddziaływać m.in. na procesy decyzyjne podejmowane przez organy władzy publicznej.

Mając powyższe na względzie, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147 ze zm.), pozwalam sobie przekazać Pani Marszałek moją ocenę i wnioski w zakresie prawnej regulacji prawa petycji w związku z potrzebą zapewnienia skuteczniejszej ochrony praw człowieka i obywatela.

Ł
poważnie

Renata J. J. J.